

ANNALES

Anali za istrske in mediteranske študije
Annali di Studi istriani e mediterranei
Annals for Istrian and Mediterranean Studies
Series Historia et Sociologia, 31, 2021, 4

UDK 009

ISSN 1408-5348
e-ISSN 2591-1775

ANNALES

Anali za istrske in mediteranske študije
Annali di Studi istriani e mediterranei
Annals for Istrian and Mediterranean Studies

Series Historia et Sociologia, 31, 2021, 4

KOPER 2021

ISSN 1408-5348
e-ISSN 2591-1775

UDK 009

Letnik 31, leto 2021, številka 4

**UREDNIŠKI ODBOR/
COMITATO DI REDAZIONE/
BOARD OF EDITORS:**

Roderick Bailey (UK), Simona Bergoč, Furio Bianco (IT), Alexander Cherkasov (RUS), Lucija Čok, Lovorka Čoralić (HR), Darko Darovec, Devan Jagodic (IT), Vesna Mikolič, Luciano Monzali (IT), Aleksej Kalc, Avgust Lešnik, John Martin (USA), Robert Matijašić (HR), Darja Mihelič, Edward Muir (USA), Vojislav Pavlović (SRB), Peter Pirker (AUT), Claudio Povolo (IT), Marijan Premović (ME), Andrej Rahten, Vida Rožac Darovec, Mateja Sedmak, Lenart Škof, Marta Verginella, Špela Verovšek, Tomislav Vignjević, Paolo Wulzer (IT), Salvator Žitko

**Glavni urednik/Redattore capo/
Editor in chief:**

**Odgovorni urednik/Redattore
responsabile/Responsible Editor:**

Urednika/Redattori/Editors:

Prevajalci/Traduttori/Translators:

**Oblikovalec/Progetto grafico/
Graphic design:**

Tisk/Stampa/Print:

Založnika/Editori/Published by:

Darko Darovec

Salvator Žitko

Urška Lampe, Boštjan Udovič, Gorazd Bajc

Petra Berlot (it.)

Dušan Podgornik, Darko Darovec

Založništvo PADRE d.o.o.

Zgodovinsko društvo za južno Primorsko - Koper / Società storica del Litorale - Capodistria© / Inštitut IRRIS za raziskave, razvoj in strategije družbe, kulture in okolja / Institute IRRIS for Research, Development and Strategies of Society, Culture and Environment / Istituto IRRIS di ricerca, sviluppo e strategie della società, cultura e ambiente©

SI-6000 Koper/Capodistria, Garibaldijeva/Via Garibaldi 18

e-mail: annaleszdjp@gmail.com, internet: <https://zdjp.si>

**Sedež uredništva/Sede della redazione/
Address of Editorial Board:**

Redakcija te številke je bila zaključena 30. 11. 2021.

**Sofinancirajo/Supporto finanziario/
Financially supported by:**

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), Mestna občina Koper

Annales - Series Historia et Sociologia izhaja štirikrat letno.

Maloprodajna cena tega zvezka je 11 EUR.

Naklada/Tiratura/Circulation: 300 izvodov/copie/copies

Revija Annales, Series Historia et Sociologia je vključena v naslednje podatkovne baze / La rivista Annales, Series Historia et Sociologia è inserita nei seguenti data base / Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in: Clarivate Analytics (USA); Arts and Humanities Citation Index (A&HCI) in/and Current Contents / Arts & Humanities; IBZ, Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur (GER); Sociological Abstracts (USA); Referativnyi Zhurnal Viniti (RUS); European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS); Elsevier B. V.: SCOPUS (NL); Directory of Open Access Journals (DOAJ).

To delo je objavljen pod licenco / Quest'opera è distribuita con Licenza / This work is licensed under a Creative Commons BY-NC 4.0.

Navodila avtorjem in vsi članki v barvni verziji so prosti dostopni na spletni strani: <https://zdjp.si>.

Le norme redazionali e tutti gli articoli nella versione a colori sono disponibili gratuitamente sul sito: <https://zdjp.si/it/>.
The submission guidelines and all articles are freely available in color via website <http://zdjp.si/en/>.

VSEBINA / INDICE GENERALE / CONTENTS

- Rok Zupančič, Nikandros Ioannidis, Faris Kočan:** The European Union's (In)Ability to Address Troubled Past(s): Voices From Eight European Countries 547
La (in)capacità dell'Unione europea di affrontare passati tormentati: voci da otto paesi europei
(Ne)zmožnost Evropske unije pri spopadanju s konfliktno preteklostjo: Spoznanja iz osmih evropskih držav

- Marjan Horvat:** Raziskovanje vgrajene deliberacije v sistemskih okoljih. Teoretični okvir in implikacije v empiričnem raziskovanju 561
Ricerca della deliberazione integrata negli ambiti sistematici. L'impianto teorico e le implicazioni nella ricerca empirica
Embedded Deliberation in Complex Environments. Theoretical Framework and Implications in Empirical Research

- Miran Lavrič:** Religioznost mladih v Sloveniji: Trendi strukturne in ideoološke polarizacije 577
La religiosità tra i giovani in Slovenia: tendenze riguardo la polarizzazione strutturale e ideologica
Religiosity Among Youth in Slovenia: Trends of Structural and Ideological Polarization

- Aleš Maver, Dejan Juhart & Janez Osojnik:** Ecce quomodo moritur Iugoslavus: Smrt, pogreb in miselna zapuščina škofa Antona Mahniča 589
Ecce quomodo moritur Iugoslavus: la morte, il funerale e l'eredità del pensiero del vescovo Anton Mahnič
Ecce Quomodo Moritur Iugoslavus: Death, Funeral and Legacy of the Bishop Anton Mahnič (Il mio Carso)

- Ana Šela:** Contributions to the Knowledge of The Slovenian Intellectual "Opposition" in the 1980s Under the Screening of the State Security Service 601
Contributo alla conoscenza dell' «opposizione» intellettuale slovena negli anni ottanta sotto il controllo del servizio di Sicurezza di stato
Prispevek k poznavanju slovenske intelektualne "opozicije" v osemdesetih letih pod drobnogledom Službe državne varnosti

- Damjana Gantar, Matej Nikšič & Nika Goršič:** Vloga značilne arhitekturne tipologije pri ohranjanju prostorske identitete: Primer Občine Idrija 617
Il ruolo della tipologia architettonica nel conservare l'identità territoriale: l'esempio del Comune di Idrija
The Role of Characteristic Architectural Typology in Preserving Spatial Identity: The Case of the Municipality of Idrija

- Gordana Rovčanin Premović & Zlatko Karač:** Arhitektura i kontekst u konceptu turističkog naselja „Slovenska plaža“ u Budvi 633
Architettura e contesto nel concetto del resort turistico „Slovenska plaža“ a Budva
Architecture and Context in the Concept of the "Slovenska plaža" Tourist Village in Budva

- Alex Mavrič, Andreja Ramšak & Štefan Bojnec:** Socioeconomic and Environmental Importance of the Fish Market and Fisheries in Slovenia 659
Importanza socioeconomica e ambientale del mercato del pesce e della pesca in Slovenia
Socio-ekonomski in okoljevarstveni pomen trga rib in ribištva v Sloveniji

- Mojca Tancer Verboten:** Izobraževanje visokošolskih učiteljev s posebnim poudarkom na sobotnem letu 673
La formazione degli insegnanti di istruzione superiore con particolare riferimento all'anno sabbatico
Education of Higher Education Teachers With Special Emphasis on Sabbatical

- Joca Zurc:** Ustvarjanje vrhunskih dosežkov v otroštvu: Igra etike med maksimumom in pravo mero 683
Ottenerci risultati eccellenti nell'infanzia: žun gioco di etica tra il massimo e l'equilibrio
Creating Achievements of Excellence in Childhood: A Play of Ethics Between Maximum and Balance

OCENE / RECENSIONI / REVIEWS

- Jurij Perovšek in Mojca Šorn (ur.):** Narod – politika – država. Idejnopolitični značaj strank na Slovenskem od konca 19. stoletja do začetka 21. stoletja (Andrej Rahten) 701
Zdenka Semlič Rajh (ur.):
 »Slovenci, za zmiraj gre!«. 100. obletnica koroškega plebiscita (Borut Klabjan) 702
Zaira Vidau and Norina Bogatec (Eds.): A Community at the Heart of Europe: Slovenes in Italy and the Challenges of the Third Millennium (Federico Tenca Montini) 703
 Kazalo k slikam na ovtiku 706
Indice delle foto di copertina 706
Index to images on the cover 706

OCENE

RECENSIONI

REVIEWS

**OCENE
RECENSIONI
REVIEWS**

Jurij Perovšek in Mojca Šorn (ur.):
**NAROD – POLITIKA – DRŽAVA. IDEJNOPOLITIČNI
ZNAČAJ STRANK NA SLOVENSKEM OD KONCA 19.
STOLETJA DO ZAČETKA 21. STOLETJA.**
 Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 2020,
 360 strani

Trideset let po obnovi večstrankarskega sistema v – takrat še jugoslovanski – Sloveniji prihaja na knjižne police monografija, ki nas opozarja, da imata zgodovina slovenskih strank in klasičnega parlamentarizma precej daljšo tradicijo, kot bi bilo mogoče sklepati na podlagi več desetletij trajajoče sivine enopartijskega sistema. Urednika dr. Jurij Perovšek in dr. Mojca Šorn sta ob programski podpori Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS) in pod naslovom Narod – politika – država zbrala enajst prispevkov priznanih slovenskih avtoric in avtorjev, ki so v svojih predstavitevah zajeli obširen časovni lok med dvema prelomoma stoletij. Kot tudi oba urednika jih večina prihaja z Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani, ki že desetletja velja za eno ključnih referenc pri proučevanju strankarske zgodovine na Slovenskem.

Nosilna študija prihaja izpod peresa Jurija Perovška, ki se je lotil temeljitega pregleda idejnopolitičnih in socialnogospodarskih pogledov meščanskega tabora od devetdesetih let 19. stoletja do druge svetovne vojne na Slovenskem. Perovšek je z njemu lastno preciznostjo v eni študiji uspel zajeti celoten strankarski spekter prve, klasične dobe slovenskega večstrankarskega sistema v dveh državnih okvirih: od »ločitve duhov« v habsburški monarhiji do političnih ločnic kraljeve Jugoslavije. Perovškova študija na instruktiven način prikaže ključne prelomnice v razvoju strankarskih struktur na Slovenskem in dodatno osvetljuje dejstva, ki jih poznamo iz dosedanjih standarnih pregledov.

Obdobje, ki ga zajema Perovškova nosilna študija, dopolnjujeta dva prispevka. Dr. Vida Deželak Barič je povzela svoje bogato poznavanje usmeritev marksističnega tabora, dr. Filip Čuček pa se je lotil pregleda delovanja nemških političnih subjektov v ustavni dobi stare Avstrije. V obeh primerih gre za specialni študiji, ki vsaka s svoje perspektive opozarjata na idejnopolitično raznolikost slovenskega političnega prostora v času dveh monarhij.

Glavnina prispevkov je posvečena opisu delovanja slovenskih komunistov v različnih časovnih intervalih. Dr. Bojan Godeša opozarja na soočanja idejnopolitičnih in socialnogospodarskih pogledov znotraj Osvobodilne fronte slovenskega naroda med

nacistično-fašistično okupacijo, dr. Aleš Gabrič pa na to, kako učinkovito so komunisti neposredno po drugi svetovni vojni izpeljali delo, začeto že v prvih letih delovanja OF. Prav opis prehoda iz formalno še večstrankarskega sistema v dobo eno same partije nas spodbuja k novim razmislekom o posledicah tranzicije iz kraljeve v komunistično Jugoslavijo.

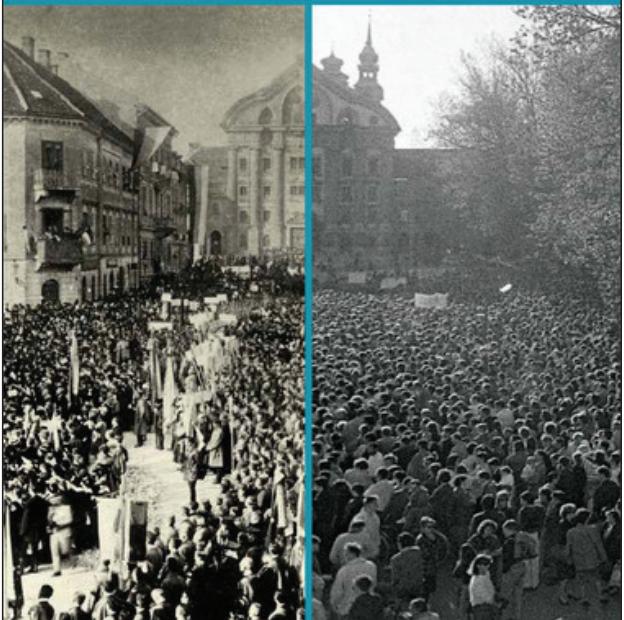
Delovanju slovenskih komunistov v slednji sta posvečeni naslednji dve razpravi. Dr. Zdenko Čepič predstavlja nekaj izbranih poglavij iz zgodovine komunistov v osemdesetih letih 20. stoletja, dr. Damijan Guštin pa se je lotil predstavitev njihove organizirnosti v Jugoslovanski ljudski armadi v zadnjih letih Jugoslavije. V to obdobje sodi tudi prispevek Marka Zajca, ki opisuje ideološka in programska izhodišča Zveze socialistične mladine Slovenije in njenemu pretvarjanju v liberalno opcijo. Zajčovo analizo dopoljuje Tjaša Konovšek s predstavitvijo oblikovanja Liberalne demokracije Slovenije kot dominantne politične sile desetletja, ki je sledilo osamosvajaju in demokratizaciji javnega življenja.

Dr. Jurij Hadalin se je »brez dlake na jeziku« lotil opisa Slovenske nacionalne stranke, enega od manjših političnih subjektov samostojne Slovenije, ki pa se je s svojim specifičnim profilom uspel obdržati na

VPOGLEDI 23

NAROD – POLITIKA – DRŽAVA

**Idejnopolitični značaj strank
na Slovenskem od konca
19. do začetka 21. stoletja**

parlamentarni sceni vse do danes. Med prispevki knjige, ki ima nedvomno upravičene ambicije standarnega dela, morda v njej pogrešamo prav več podobnih študij primerov, zlasti ko gre za stranke koalicije Demos in njegovih »pomladnih« naslednic. To vrzel pa v določeni meri odpravlja prav zadnji prispevek, ki za strankarsko sceno demokratične Slovenije vpeljuje oznako »stabilne nestabilnosti«. Interdisciplinarna študija je nastala kot skupno delo dr. Jureta Gašpariča in dr. Simone Kustec, ki sta nedavno skupaj prevzela tudi zahtevne naloge na znanstvenem resorju v aktuelni državni politiki.

Monografija *Narod – politika – država* je sicer nastala pred začetkom koronske krize, a je njen izid že sovpadel z njo. Izdaja in distribucija knjig sta postali v teh težkih razmerah precejšen podvig, a smo prepričani, da v tem primeru problematika dostopnosti ne bo vplivala na interes širše strokovne javnosti.

Andrej Rahten

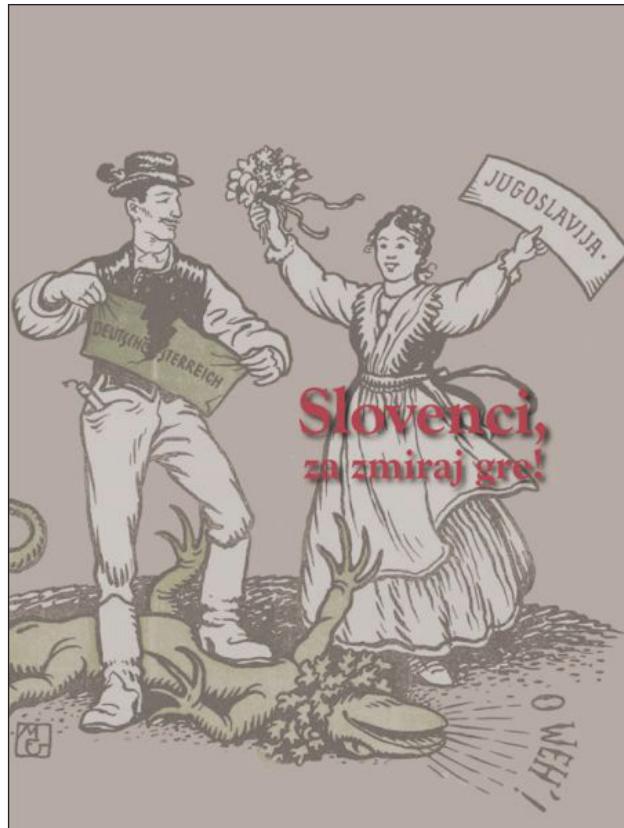
Zdenka Semlič Rajh (ur.):
**»SLOVENCI, ZA ZMIRAJ GRE!«. 100. OBLETNICA
 KOROŠKEGA PLEBISCITA.**
 Maribor in Ljubljana, Pokrajinski arhiv in Arhiv Republike
 Slovenije, 2020,
 218 strani

Slovenci smo več stoletij delili usodo habsburške monarhije, ki pa je, kot posledica dolgoročnih političnih sprememb in predvsem poraza v Veliki vojni, leta 1918 izginila. To samo po sebi ni nekaj nenavadnega; države pridejo in grejo. Podobno se zgodi z narodi in odvisno je od mnogih raznolikih faktorjev ali se nekateri v določenem zgodovinskem obdobju ohranijo ali pa ne. Slovencem se je v prelomnem letu 1918 uspelo postaviti na evropski politični zemljevid in se v teku naslednjih sto let bolj ali manj ohraniti kot skupnost. A slovensko vprašanje se je v času, ko se je na novo začrtal zemljevid Evrope, prepletalo z interesi sosedov in ravnotežjem velikih sil, ki navadno v zgodovini odločajo o svetovnih zadevah.

Eno izmed ključnih vprašanj, ko je obvladovanje ozemlja še bilo eno izmed pomembnih faktorjev državne moči in mednarodnega prestiža, je bilo risanje mejnih črt. V zadnjem desetletju se je na področju humanistike in družboslovja vprašanje meja in mejnosti razbohotilo ter še zdaleč ne predstavlja več samo preučevanje nastanka državnih ločnic. Poleg tega so v zadnjem letu, zaradi ukrepov proti pandemiji koronavirusa, pojmi kot so oddaljenost, ločevanje, distanca in meja dobili popolnoma nove dimenzije. Kako bo življenje steklo v post-koronski Evropi je verjetno podobno neznankam, ki so vladale v času povojsne Evrope, ko je bil položaj Slovencev še precej

nejasen. Če so bila pričakovanja jeseni 1918 precejšnja na celotnem slovenskem etničnem prostoru, pa je bilo predvsem v stičnih prostorih, kjer so Slovenci v kontaktu s sosednjimi skupnostmi, nejasnosti še več kot drugod. To ni veljalo samo za Slovence. Podobni primeri se najdejo povsod po Evropi, a se je verjetno malokateri evropski narod znašel pred tolikšnimi raznolikimi izzivi kot Slovenci v času od leta 1918 do 1920.

Med tistimi, ki je na simbolni ravni še najbolj zaznamovalo slovensko pojmovno obzorje je bil koroški primer. A Koroška ni bila samo mitska zibelka slovenstva, temveč prostor konkretnega stika med slovenskim in nemško-avstrijskim svetom, ki ga je bilo treba v povojnih geopolitičnih okoliščinah dodeliti enemu ali drugemu. O tem, kako je ta proces potekal, so bile že pred desetletji napisane natančne študije. Med zadnjimi deli, ki so izšla na ta račun, pa je monografija z naslovom »Slovenci, za zmiraj gre!« in v enem geslu povzema angažiranost slovenske propagande zato, da koroške Slovence prepriča v pomen vsakega posameznega glasu za bodočo državno pripadnost dežele. Kot vemo se je po nekajmesečnih spopadih, prekinivah, premirjih, pogovorih in dogоворih odločilo, da se Koroška razdeli na dvoje, na južni del, to je cono A in na severni del, cono B. Diplomati zbrani na pariških mirovnih pogajanjih so tako določili, da bodo podobno kot na nekaterih drugih mejnih območjih,

tudi na Koroškem izvedli volitve, plebiscit, ki predstavlja osišče okrog katerega se suče pripoved obravnavane knjige.

Delo je nastalo ob stoti obletnici koroškega plebiscita in v dialogu z istoimensko razstavo, ki je na voljo na spletu (<https://www.nms.si/si/razstave/virtualne-razstave/slovenci-za-zmiraj-gre>) in po odpravi nekaterih zdravstvenih omejitev tudi v fizični obliki v Narodnem muzeju Slovenije. A grešili bi, če bi tekst pojmovali »le« kot vodič po razstavi, kot instantni pripomoček za na pol površnega obiskovalca. Monografija, ki jo je uredila Zdenka Semlič Rajh, je namreč agilen, a hkrati temeljit prikaz zgodovinskega obdobja, ki je na Koroškem nadaljeval svetovno vojno v drugih oblikah. Kot sta namreč v predgovoru zapisala direktorja Arhiva Republike Slovenije in Pokrajinskega arhiva Maribor, ki sta knjigo založila, se monografija in razstava ne ukvarjata samo z izvedbo plebiscita 10. oktobra 1920, temveč raziskujeta vzroke, opisujeta predigro in analizirata posledice koroškega dogajanja. Knjižno delo, podobno kot razstava, sledi kronološkemu sosedju in se upravičeno prične v nejasnih dneh razpada državnih institucij. V naslednjih poglavjih, ki so jih prispevali Marko Štepec, Zdenka Semlič Rajh in predvsem Dragan Matič, avtorji opisujejo zasedbo južne Koroške do Drave in Velikovca s strani slovenskih vojakov do konca leta 1918, poraze, ki so sledili v prvih mesecih naslednjega leta, prihod tako imenovane Milesove komisije, nasilje nad civilnim prebivalstvom, ki je spremljalo zasedbeno politiko na obeh straneh, medsebojne spopade, ki so zaznamovali pomlad leta 1919 in vsakdanje življenje v pričakovanju plebiscita. To je bilo zaznamovano z nadzorom Medzavezniške plebiscitne komisije in s propagandnim bojem, da bi eni drugim iztrgali čim več neodločenih volivcev. Teh je bilo v tistem času največ in če so mnogi slovenski politiki verjeli, da bo že sama narodna pripadnost večine prebivalstva v coni A jamstvo za zmago, se je nato pokazalo kako zmotno je bilo staviti vse na nacionalno kartu.

Poraz na plebiscitu in izguba Koroške sta zaznamovala slovensko zgodovino 20. stoletja, kar pa je bilo še toliko bolj boleče zaradi okoliščin v katerih je do tega prišlo. Čeprav knjiga nima ambicije, da bi poglobljeno obravnavala vseh vidikov plebiscitnega dogajanja, se iz njenih vsebin jasno vidi, kako sta predvsem nerazumevanje in nepripravljenost slovenskih vodilnih akterjev privredla do posledic, ki so bile usodne ne le za koroški živelj, temveč za slovenski narod v celoti. Ob hkratni izgubi celotnega zahodnega etničnega območja so bili Slovenci v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencov še brez Koroške v bistvu skoraj usodno pohabljeni. Če je zmagoviti boj dvajset let pozneje uspel delno popraviti razmejitev na zahodu, severne meje ni zmogla premakniti niti druga svetovna vojna. Čeprav tega dela, žal, monografija ne

opisuje je dogajanje na Koroškem sprožilo celo vrsto oblik spomina, ki segajo vse do danes in ki bi jih veljalo še poglobiti.

Monografijo krasi impresivno fotografsko gradivo, ki ga hranijo različni arhivi in muzeji v Sloveniji, Avstriji in Srbiji. Slike, fotografije, razglednice, plakati in risbe niso le vizualni okrasek, a se s tekstrom spajajo v organsko celoto, tako da iz 128 strani dolge publikacije naredijo nadvse koristno čitivo za vsakogar, ki bi se rad na razmeroma hiter, a hkrati strokovno poglobljen način poučil o enem izmed temeljnih kamnov slovenske preteklosti in delno sedanjosti. Koroški primer je namreč dober pokazatelj kako pertinenca nekega ozemlja tej ali oni državi ni odvisna od pravičnosti temveč od moči in razmerij, ki veljajo v tistem zgodovinskem trenutku, tako da v tolažbo tistim, ki so na jugoslovenskem propagandnem lepkemu svarili, da »za zmiraj gre«, gre opozoriti, da nič ni »za zmiraj«.

Borut Klabjan

Zaira Vidau and Norina Bogatec (Eds.):
A COMMUNITY AT THE HEART OF EUROPE:
SLOVENES IN ITALY AND THE CHALLENGES
OF THE THIRD MILLENNIUM.
Newcastle-upon-Tyne, Cambridge Scholars Publisher, 2020,
311 pages

Conceived as a means of presenting the Slovenian community in Italy to wider audiences, the book was first available in Italian (Carocci 2016) and Slovene (Založništvo tržaškega tiska 2017). It employs a holistic approach, covering all relevant aspects of the Slovenian community in Italy: the history, politics, schooling, economy, sports, and present and future challenges.

The volume includes contributions by 21 authors. It is divided into three segments, for a total of 19 chapters.

In the first chapter, Dr. Sara Brezigar, sociologist and President of the Slovene Research Institute – SLORI, paints a quick portrayal of the evolution of relations between the Slovenian community in Italy, the Italian majority, and Slovenia. The emphasis is on the present, when *“the processes of adaptation to the environment and socialization of the younger generations [...] have created a new culture, where the traditional Slovene cultural elements are mixed with the cultural elements of the Italian environment”* (p. 13).

Gorazd Bajc, professor of contemporary history at the University of Maribor, outlines in the second chapter a summary of the history of relations between Italian institutions and the Slovenian community in Italy, from the dark years of Fascism through the

"system" of economic and social protection established by the community itself, in connection to Yugoslavia, in the postwar period. Interethnic relations improved gradually to take a decisive turn for the better after the dissolution of Yugoslavia.

In the third chapter, Devan Jagodic, Head of the SLO-RI, describes the peculiarities of the different regions that comprise the areas settled by Slovenes in Italy. This is helpful information for readers unfamiliar with the topic, as the fact that the Slovenian community is divided in three Italian provinces (Trieste, Gorizia, and Udine) poses additional challenges, often poorly understood outside of the local academic milieus.

In the following, brief chapter, editor Zaira Vidau summarizes the evolution of the legal framework for the protection of the Slovenian national community in Italy, a process that, building on international treaties such as the London Memorandum (1954) and the Treaty of Osimo (1975), bore fruit only with recent legislation, such as the already mentioned (global) protection law No. 38/2001 and Friuli-Venezia Giulia's regional laws No. 29/2007 and 20/2009.

Finally, in the concluding chapter of the first part, Bojan Brezigar analyses the Slovenian community in Italy's relationship with various European institutions, drawing

the conclusion that "*its engagement in the European process is very modest*" (p. 67).

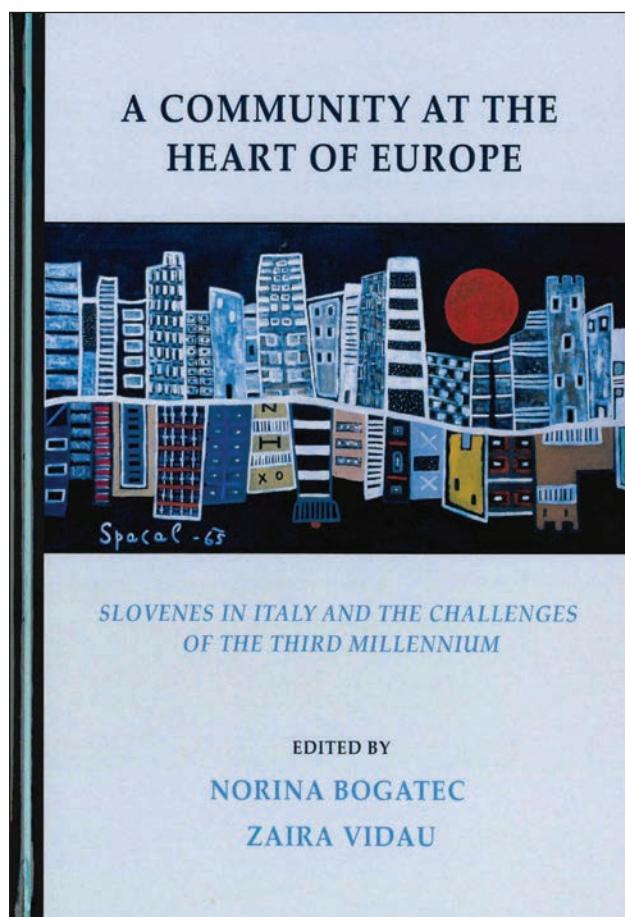
While the first section provides basic context to the functioning of the Slovenian community in Italy, the analysis of the latter takes place in the second section. Its first chapter, a key part of the book authored by Jagodic, Kaučič-Baša and Dapit, investigates the linguistic situation of Slovenes in Italy. In doing so, it takes separately – which is very prudent – into account the situation in the provinces of Trieste and Gorizia and in the province of Udine, an area where inadequate minority rights and local Slovenes' preference for local dialects over standard language further jeopardizes the issue. In the conclusion, it is pointed out that the absence of adequate language planning by the Slovene community itself in past decades has proved devastating, an issue which needs to be addressed.

In Chapter 7, Susanna Pertot summarizes the shifts in the identity self-perception of Slovenes living in Italy after World War II breakup of Yugoslavia – whose disintegration "also meant the disintegration of the self-image of the minority" (p. 112) – and due to Slovenia's accession to the European Union. It sheds light on how the progressive easing of interethnic relations brought to the surge of more nuanced and hybridized identities.

In the eighth chapter, editor Norina Bogatec maps out the Slovene-language schools, and educational and research institutions. In doing so, through comparing data collected in different periods (1994/5, 1996/7, 2002/3, 2010/11 and 2014/15), a clear trend of increasing presence of Italian-speaking pupils in the Slovene-language school system emerges, a trend which "some accept [...] as a challenge, some perceive [...] as a problem, while others see [...] as a threat to the existence of Slovenes in Italy" (p. 140).

In chapter 9, the authors Sosič, Kafol and Cossutta draw a map of the vast Slovene community's associative network (in the fields of leisure activities, theatre, cinematography, music and choral singing, fine arts and literary and publishing activity and cultural heritage), whereas in the following chapter, Peter Verč reconstructs the situation of the Slovene sports since the "fatal" 1991. This specific field of activity has indeed lately been plagued by a lack of athletes, poor funding and aging structures to the point that it "may no longer be a uniform whole, but continues to be presented as such in the media" (p. 182). Also dire are the perspectives, outlined by Tomaž Simčič in the eleventh chapter, of the Catholic Church's network at the service of the minority. While Catholicism is still a significant cultural factor for the local Slovenes, especially among the elderly, the church service is challenged by a lack of new priests and excessive workload for those who are still active but ageing.

Chapter 12, by Igor Tuta, is devoted to a comprehensive analysis of the Slovenian media in Italy, spacing from the press to TV and radio broadcasts. Then, in the following chapter, editor Zaira Vidau outlines the main

features of the political participation of the Slovenian national community in Italy. While in the Italian parliament there is no guaranteed seats for Slovene representatives, a reduced threshold has been introduced in 2007 in order to facilitate the election of a candidate from the Slovene ethnic party "Slovenska skupnost". Nevertheless, members of the Slovenian community have traditionally leaned toward Italian left-oriented parties as well, hence guaranteeing, in one way or another, a fair number of Slovenes elected in both local and national institutions. There is also a number of special bodies representing the interests of the Slovenian community in specific institutions, such as the Joint Institutional Committee for the Problems of the Slovene Minority (since 2001), the Institutional Table for the Slovene Minority active in the context of the Italian Ministry of the Interior (since 2012), and representatives in the field of schooling. The main limit in this field, as highlighted by the author, is that after the fall of the Berlin Wall, "*the Slovene national community has not managed to adequately overcome the duality of its organizational structures*" (p. 229), which translated in the still-ongoing parallel activity of two umbrella organizations which stem from past ideological divisions.

In Chapter 14, Annamaria Carli Kalc briefly – but poignantly – describes the services and businesses active in the field of social welfare, with special attention on elderly and disabled persons – a picture which is dire, as these were not in the focus on minority organizations in the past.

In the final chapter of the second part – one of the most interesting in the whole book, as it deals with a topic which is not well known outside the Slovenian mi-

nority itself – Sara Brezigar brings a thorough analysis of the economic and financial aspects of the Slovene national community in Italy. Indeed, after the end of the World War II "*within the Italian capitalist system [part of the Slovenian local community] created a sort of a minority (social) economic system relying on the principles of the Yugoslav communist world*" (p. 250). While this, through direct Yugoslav support, ensured acceptable living standards to local Slovenes, on the other hand also brought some of the negative effects of such ideology, such as favouring political reliability over competence. Moreover, the "social economy" brought many talented Slovenes to pursue intellectual or political careers, which left little human resources available to make local entrepreneurship flourish when, in the 1990s, the "social economy" system collapsed alongside Yugoslavia. However, there is still hope for future development in fields such as high-added-value agricultural activities and tourism.

Finally, the third and last section of the book comprises, as an "external" point of view, four brief contributions by Patrizia Vascotto, Jernej Zupančič, William Cisilino and Nives Zudič Antočič.

In conclusion, *A community at the heart of Europe* acts as an excellent visiting card to make the main facts of the Slovenian national community in Italy better known to an international audience. Moreover, it puts on the table a series of topics which need to be addressed in order to equip the community itself to be able to face the challenges of today as well as tomorrow.

Federico Tenca Montini

KAZALO K SLIKAM NA OVITKU

SLIKA NA NASLOVNICI: *Deliberativna demokracija zdaj!* (Wikiwand).

INDEX TO IMAGES ON THE COVER

FRONT COVER: *Deliberative Democracy Now!* (Wikiwand).